

z naukowego środowiska wrocławskiego, nie przekraczające 25 arkuszy druku, dotyczące zagadnień kultury śląskiej, zagadnień gospodarczych i społecznych oraz dziejów politycznych i ustrojowych. Natomiast w skład drugiej serii, o nazwie „Wiedza o Ziemi Naszej“, wchodziłyby prace o objętości około 5 arkuszy. Prace te spełniałyby rolę stałego, konsekwentnego i umiejętnego informatora o przeszłości i teraźniejszości ziemi nadodrzańskiej oraz budziłyby głębokie przywiązanie do niej. Tematyka „Wiedzy o Ziemi Naszej“ dotyczyłaby wszystkich dziejów życia Śląska, ze szczególnym uwzględnieniem woj. wrocławskiego. Planuje się w tej serii następujące działy: I. Ludzie Śląska (Piastowie śląscy, ludzie dawnego Śląska, wspomnienia pionierów z l. 1945—1948); II. Z dziejów miast (Dawny Wrocław, Handel wrocławski); III. Wczoraj i dziś wsi śląskiej (Polscy pieśniarze i gawędziarze dawnej wsi śląskiej, Obyczaje ludowe, Orka na zdobytej ziemi); IV. Nasza praca — dawniej, dziś i jutro (Zagłębie Turowskie, Pafawag, W polskiej szkole); V. Bogactwa i tajniki przyrody (Osobliwości przyrody śląskiej, Bogata ziemia); VI. Walka zbrojna o polski Śląsk (Wojna r. 1109 na Śląsku, Zdobycie Wrocławia i in. miast w r. 1945). Jest to podany wycinkowo zestaw tematyki serii. Poszczególne jej tomiki mają posiadać atrakcyjną okładkę graficzną oraz materiał ilustracyjny w miarę możliwości finansowych Wydawnictwa.

Z takim dorobkiem i programem wchodzi Ossolineum w nowe dziesięciolecie, w którym całe społeczeństwo ochodzić będzie tysiąclecie państwa polskiego.

Alfons Mrowiec

Z PRAC ŚLĄSKIEGO INSTYTUTU NAUKOWEGO W KATOWICACH

W r. 1959 Śląski Instytut Naukowy podtrzymywał kontakty i współpracę z innymi placówkami naukowymi, a mianowicie: w dniach 16—18 br. Instytut Zachodni w Poznaniu zorganizował polsko-czechosłowacką sesję naukową, poświęconą rewizjonizmowi niemieckiemu, na której z ramienia Śl. I. N. dr Józef Kokot miał odczytać na temat gospodarczej integracji przesiedleńców w NRF; przedstawiciele Instytutu uczestniczyli w zwołanej przez Instytut Śląski w Opolu dwudniowej konferencji ekonomicznej (25—26 V 1959), w konferencji socjologicznej zorganizowanej przez Zakład Socjologii PAN i Instytut Śląski w Opolu. W dniach 9—11 V 1959 Kierownictwo Komisji Socjologicznej Instytutu przeprowadziło konsultację naukową z zespołem Katedry Socjologii Uniwersytetu w Łodzi, 26 czerwca przedstawiciele Śl. I. N. wzięli udział w konferencji w Zakładzie Socjologii PAN, której celem było omówienie całości organizacji badań Komisji Socjologicznej Śl. I. N., w dniu 19 czerwca przedstawiciele Śl. I. N. uczestniczyli w naradzie Komitetu Redakcyjnego „Biblioteki Pisarzy Śląskich“, która odbyła się w Opolu.

W ramach współpracy z Instytutem Śląskim w Opawie omówiono sprawę współpracy obu Instytutów. Po marcowej wizycie przedstawicieli *Slezského Ustavu* w Katowicach delegacja rewizytowała Instytut opawski w listopadzie 1959 r.

W ramach współpracy z Radą Naukową TRZZ dr J. Kokot wziął udział w sesji wyjazdowej Sejmowej Komisji Nadzwyczajnej Ziem Zachodnich i był członkiem komisji redakcyjnej opracowującej wnioski sesji.

W ramach wymiany krajowej dokonuje się wymiana wydawnictw z około 400 instytucjami naukowymi. Instytut nawiązał wymianę z naukowymi placówkami zagranicznymi. Na marginesie kontaktów z instytucjami zagranicznymi warto nadmienić, iż Instytut odwiedziło szereg osób zagranicznych, a mianowicie: prof.

dr Wojaczek — kier. Katedry Psychologii na Uniwersytecie Karola w Pradze, dr S. Smogorzewski z Londynu — współpracownik *Brytyjskiej encyklopedii*, grupa historyków niemieckich z NRD pod przewodnictwem prof. dra Schilferta z Uniwersytetu w Berlinie, dr F. Fajfr — prezes Państwowego Urzędu Statystycznego w Pradze, prof. dr Norham Pounds z Uniwersytetu w Kansas, prof. dr C. R. Hiscoks z Uniwersytetu w Manitoba, dr István Ástalos z Węgierskiej Akademii Nauk, dr Richard Osborne z Uniwersytetu w Edynburgu, grupa urbanistów angielskich, delegacja radzieckich pracowników kulturalnych i bibliotecznych pod przewodnictwem Georgija Pugaczewskiego — naczelnika z Ministerstwa Kultury Mołdawskiej SSR, dr R. Breyer z Instytutu Herdera w Marburgu, Nathan Lord of Curth i dr Kirvan z Brytyjskiego Towarzystwa Geograficznego, grupa 12 geografów angielskich oraz dr Brooks z Liverpoolu.

Dyrekcja Instytutu na bieżąco informowała o pracach Komitet Wojewódzki PZPR w Katowicach.

Z okazji 40-lecia rocznicy powstań śląskich Dyrekcja Instytutu wspólnie z Zarządem Okręgu ZBoWiD zorganizowała 10 X 1959 r. spotkanie historyków śląskich z weteranami powstań śląskich.

Prace naukowo-badawcze przebiegały w poszczególnych komisjach następująco:

1. Komisja Archeologiczna, kontynuując prace rozpoczęte w roku ubiegłym, przeprowadziła wspólnie z pracownikami Działu Archeologicznego Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu badania wykopaliskowe w Olsztynie koło Częstochowy. Wyniki tych badań wykazały, że zbadane cmentarzysko zaliczyć należy do typu „dobrodzińskiego“ i datować je na IV—V w. n. e. W czasie badań wykopaliskowych w Kietrzu zbadano 13 grobów ciałopalnych kultury łużyckiej. Przeprowadzono również badania wzdłuż rzeczki Pańkówki na terenie Dankowic, Kostrzyny, Kotar, Pacanowa, Cyganki, Pańków, Truskolasów i Pily. Wynikiem tych poszukiwań jest odkrycie zniszczonego cmentarzyska kultury łużyckiej w Dankowicach i Kotarach.

2. Komisja Bibliograficzna wykonywała w dalszym ciągu opisy bibliograficzne czeskich i niemieckich wydawnictw zwartych oraz artykułów z czasopism wydawanych w tych językach.

3. Komisja Demograficzno-Statystyczna kontynuuje zbieranie materiałów źródłowych do zagadnienia migracji ludności woj. katowickiego, do struktury ludności okręgu częstochowskiego, do inwentaryzacji badań demograficznych związanych z terenem woj. katowickiego, do statystycznych problemów małżeństw w GOP w latach 1946—1958, do zagadnienia umieralności niemowląt w miastach stutysięcznych woj. katowickiego w latach 1946—1958, do umieralności ludności w miastach stutysięcznych GOP w latach 1946—1956 oraz do dokumentacji zagadnień demograficznych w kopalniach węgla kamiennego na G. Śląsku.

4. Komisja Dialektologiczna prowadzi rozpoczęte w 1957 r. prace nad *Atlasem językowym Śląska* oraz *Małym słownikiem gwar śląskich*.

5. Komisja Ekonomiczna kończy badania zespołowe rozpoczęte w 1958 r. nad wpływem działalności gospodarczej na warunki życia ludności w woj. katowickim. Zespół Warunków Bytowych prowadzi prace badawcze nad charakterystyką sytuacji mieszkaniowej w woj. katowickim, analizą normatywów mieszkaniowych, analizą kosztów jednostkowych budownictwa mieszkaniowego i gospodarką eksploatacyjną zasobów mieszkaniowych. W toku organizacji znajduje się zespół przemysłowy oraz zespół inwentaryzacji materiałów ekonomicznych.

6. Komisja Etnograficzna ukończyła zbieranie materiałów do folkloru muzycznego w pięciu wioskach śląskich. Na ukończeniu są prace badawcze nad monografią etnograficzną wsi Miedźnej i Grzawy w pow. pszczyńskim. W toku

organizacji jest zespół badań nad małomiasteczkowym rzemiosłem na Śląsku. Trwają prace nad zbiorową monografią kultury górniczej.

7. Komisja Geograficzna opracowała mapę sieci rzecznej Górnego Śląska, kończy się przygotowywanie do druku t. II, *Górny Śląsk. Prace i materiały geograficzne*. Nawiązano kontakt z Komitetem Przestrzennego Zagospodarowania Kraju przy PAN w sprawie inwentaryzacji prac opublikowanych i nie opublikowanych z zakresu fizjografii kraju.

8. Komisja Historyczna prowadzi następujące prace:

a) zespół zbierania źródeł do dziejów powstań śląskich i plebiscytu zakończył prowadzone od 1957 r. prace kwerendowe. Przygotowuje się do wydania t. I tych źródeł;

b) zespół zbierania wspomnień działaczy rewolucyjnych po przeszkoleniu kilkunastu osób, przeważnie nauczycieli, zgromadził kilkadziesiąt życiorysów działaczy lewicowych z terenu Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego;

c) zespół do dziejów klasy robotniczej w okresie 20-lecia międzywojennego rozbił się na dwie grupy robocze: jedna pracuje nad ruchem strajkowym na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim, druga opracowuje porównawcze płace w przemyśle ciężkim wymienionych rejonów. Obydwie grupy zebrały już bibliografię, opracowały materiały statystyczne i przystąpiły do wstępnego przeglądania materiałów archiwalnych;

d) zespół badań nad rozwojem miast GOP zbiera materiały do przebiegu i rezultatów uwłaszczenia na terenie tych gmin wiejskich, które zostały następnie przyłączone do badanych miast (Bytom, Gliwice, Katowice);

e) Śląska Kartoteka Biograficzna prowadzi kwerendy biograficzne w *Polskim słowniku biograficznym*, Wojewódzkim Archiwum Państwowym i w Bibliotece Śląskiej oraz przygotowuje materiały biograficzne dla prasy. Dotychczas zebrano około 2000 haseł;

f) zespół inwentaryzacji zabytków przemysłowych opracowuje obecnie pow. będziański.

9. Komisja Niemcoznawcza wydała 19 biuletynów wewnętrznych (w latach 1957—1959) i opracowała 5 biuletynów specjalnych. Kontynuuje też rozpoczęte w 1958 r. prace nad kartotekami materiałowymi, co miesiąc wysyła notki biograficzne do *Biuletynu informacyjnego Komitetu Koordynacyjnego Badań Niemcoznawczych* w Warszawie, dotyczące ważniejszych artykułów prasy rewizjonistycznej na tematy śląskie.

10. Komisja Pedagogiczna prowadzi badania nad specjalnymi problemami dotyczącymi młodzieży śląskiej.

11. Komisja Socjograficzna zakończyła badania nad strukturą demograficzną miasta Nowe Tychy, zebrała materiały dotyczące absencji i płynności załóg kopalń Rybnickiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego; zakończono ankietyzację pracowników fizycznych kopalni Murcki i kopalni Dębieńsko, opracowano sumaryczne przeliczenia materiałów dotyczących struktury demograficznej Nowych Tychów w odniesieniu do cech skrzyżowanych w 7 grupach oraz opracowano kwestionariusze do badań nad rodzinami górniczymi. W przygotowaniu do druku jest t. I „Studiów Socjologicznych“.

Instytut prowadzi również ożywioną działalność wydawniczą. Oprócz szeregu prac zwartych, wydanych w latach 1958—1959 oraz będących w druku względnie w przygotowaniu, ukazuje się kilka wydawnictw seryjnych, a to kwartalnik „Zaranie Śląskie“, biuletyny Instytutu i „Biblioteczka Wiedzy o Śląsku“.